

„Vztahy s umělci mohou zásadním způsobem ovlivnit charakter, jedinečnost a kvalitu umělecké sbírky.“

Je ovšem třeba dodat, že možnost pronikat do tajů umění a rozšiřovat si obzory prostřednictvím osobních kontaktů s umělci nemusí vyhovovat každému. Mnozí umělci ani mnozí sběratelé o to nestojí. Někteří sběratelé jsou dokonce přesvědčeni, že takové osobní vazby brání objektivnímu úsudku. Pokud má však sběratel o rozvíjení takových osobních kontaktů, jaké jsme zde popsali, zájem, a pokud je tento zájem opěťován i umělcem, mohou se přátelské vztahy mezi sběrateli a výtvarníky úspěšně rozvíjet. Takové vztahy pak mohou zásadním způsobem ovlivnit charakter, jedinečnost a kvalitu umělecké sbírky. Povaha těchto vztahů s umělci nemusí dosáhnout stejné intenzity jako přátelství mezi Gertrudou Steinovou a Pablo Picassem či mezi Walterem Arensbergem a Marcellem Duchampem. Ne každý sběratel může interakcí se světem umění trávit tolik času, jako Steinová a Arensberg, a ještě méně je těch, kteří se zmíněným dvěma mohou intelektuálně rovnat. Podle našich zkušeností je však každý osobní vztah mezi sběratelem a umělcem přínosný a inspirativní, minimálně pro sběratele.

Učit se od umělců

V průběhu let jsme měli příležitost absolvovat nespočet velice inspirativních rozhovorů s umělci, o něž se zajímáme. Začátkem tisíciletí jsme se díky Eileen Quinlanové a Cheyneemu Thompsonovi, dvěma výtvarníkům, které obdivujeme, sbíráme a osobně známe, dozvěděli o jejich známém: inteligentním mladém umělci Samu Lewittovi, jehož jméno jsme zde již také nejednou zmiňovali. Po prvních dvou návštěvách jsme z jeho ateliéru odcházeli s rozpaky. Ne proto, že by se nám jeho práce nelíbila, to naopak. Ale proto, že jsme převážně kvůli našim vlastním limitům nebyli schopni plně porozumět většině z toho, co nám o ní říkal. Po třetí návštěvě Ethan poznamenal: „No, tak dnes to asi strašně zjednodušil, protože jsem konečně měl pocit, že jsem to pochopil.“

Dalším příkladem z naší vlastní sběratelské praxe je britský konceptuální umělec Ryan Gander, jehož tvorba je v nesčetném množství svých permutací pro mnohé obtížně pochopitelná. Gander sám sice není zrovna nakloněn tomu, aby poskytoval ke svému dílu nějaké návodné klíče, ale i pouhý čas strávený v jeho společnosti nám pomohl nahlédnout do jeho způsobu uvažování a přiblížit nám smysl jeho rozličných projektů.

Dalším umělcem, s nímž se pravidelně vidáme, většinou při jeho návštěvách v New Yorku, je Scott Lyall z Toronta. Hovory s ním jsou nesmírně zábavné i poučné, nicméně ještě přínosnější jsou pro nás jeho e-maily, v nichž odpovídá na naše ustavičné otázky a které nám poskytují dostatek času, abychom přemítali o tom, co píše, a lépe porozuměli jeho značně inovativním tvůrčím postupům.

Jachta Guilty (Provinilá) sběratele Dakise Joannou, jejíž interiéry navrhla Ivana Porfiriová a vnější design Jeff Koons

Když Dakis Joannou vzpomínal na své první setkání s Jeffem Koonsem, řekl: „Od té doby se pro mě smyslem života stalo seznamovat se s umělci, navazovat s nimi osobní kontakty a sbírat jejich díla.“ Není proto divu, že když přemýšlel o designu své pětatřicetimetrové jachty postavené v roce 2008, obrátil se tento sběratel na svého přítele Jeffa Koonse. Koons, který spolupracoval s návrhářkou interiéru jachty Ivanou Porfiriovou, se nechal inspirovat maskováním válečných lodí z první světové války zvaným „Razzle Dazzle“ a prací Roye Lichtensteina, který navrhl design lodi Young America (Mladá Amerika) pro regatu America's Cup v roce 1995. Mezi četnými uměleckými díly na palubě Dakisovy lodi je i textová malba Sarah Morrisové nazvaná Guilty (Provinilá).



Scéna pro natáčení filmu Marilyn (2012) výtvarníka a filmaře Philippa Parrena, Queens, New York

Francouzský umělec alžírského původu a autor uznávaných filmů Philippe Parreno o své práci prakticky nehovoří. Z toho, jak mluví o svém životě, o přátelích, o knihách a filmech, které ho zrovna zaujaly, je však možné si udělat obrázek i o jeho tvůrčím přístupu. Fotografie představuje scénu k Parrenovu filmu Marilyn, který měl v červnu 2012 premiéru ve Fondation Beyeler. Podobně jako při návštěvě v ateliéru výtvarníka, i při sledování Parrenovy scény pro film může pozorovatel lépe pochopit jeho umělecký záměr. Parreno sám o svém filmu řekl: „Zaujal mě koncept oslavy někoho, kdo již nežije, pokus o portrétování ducha zemřelého. Proč nás duchové tak fascinují? Protože jsou nehotoví, proměnliví, heterogenní. Marilyn Monroe je prvním případem, kdy člověka zabilo nevědomí. Ji zabila její image. Takže k tomu, abychom ji znovu přivolali, jsme tuto image potřebovali. Náš film je portrétem přízraku, který na sebe vzal podobu image.“



V případě newyorských sběratelů Susan a Michaela Hortových stála osobní zkušenost s umělcem u samotného zrodu jejich sběratelství. „První dílo, které jsme zakoupili, bylo skutečně klíčové, protože díky němu jsme se začali věnovat sbírání současného umění,“ vzpomíná Michael a pokračuje: „To dílo bylo zajímavé, ještě víc nás ale nadchl jeho autor. V té době jsem toho o současném umění moc nevěděl, ale sešli jsme se s tím výtvarníkem na večeři a byl to člověk nesmírně inteligentní, zajímavý a zábavný. A já si řekl: panečku, ty věci, co dělá, jsou vážně dobré!“¹¹

V průběhu staletí, především pak od počátku století dvacátého, vybudovali určití sběratelé vynikající umělecké sbírky díky tomu, že se zaměřili na specifický obor výtvarného umění či výtvarnou techniku. Jiní se soustředili na konkrétní námět nebo konceptuální rámec. Většina sběratelů, především těch, kteří sbírají současné umění s jeho téměř neomezenými možnostmi, si však vybírá hlavně podle toho, co se jim líbí, co je oslovuje, aniž by si stanovili nějaká formální kritéria. Ať už zvolí jakýkoliv přístup ke sběratelství, od velmi úzkého zaměření až po eklektický široký záběr, vždy pro ně bude obrovským přínosem, když budou v osobním kontaktu s umělci. Řada takových osobních přátelství začne zájmem o umělecké dílo, z něž se vyvine zájem o jeho autora. Podle našich zkušeností je takovýto zájem (pro skutečně náruživé sběratele příznačný) nesmírně obohacující jak intelektuálně, tak emocionálně. Umělci jsou tvůrčí osobnosti, často neobyčejně zajímaví a vysoce inteligentní lidé. Poznat je a navázat s nimi přátelství je jednou z největších radostí, které může sbírání současného umění člověku přinést.